

УДК 338.24:330.837:339.543
JEL Classification M21, M29**Жацько К.С.¹***д-р екон. наук, професор*
*E-mail : kafedrep@gmail.com***Носова Т.І.¹***канд. екон. наук, доцент*
*E-mail : kafedrep@gmail.com**¹кафедра підприємництва та економіки підприємства
Університет митної справи та фінансів
Дніпро, Україна*

ОЦІНКА ІННОВАЦІНО-ІНВЕСТИЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВ ТА АГРАРНОГО СЕКТОРУ УКРАЇНИ

Анотація

В статті розглянуто оцінку інвестиційного забезпечення і як похідної інноваційного забезпечення економічної безпеки як на мікро рівні – підприємств так і на макрорівні – аграрного сектору як галузі економіки України.

Оцінка інвестиційно-інноваційне забезпечення економічної безпеки аграрного сектора в Україні передбачає аналіз показників інвестицій за напрямками діяльності і ресурсами підприємств та залучення інноваційних технологій. Наслідок інвестицій оновлення основних засобів, обладнання, машини та устаткування, технології виробництва. Інновації та нові технології є похідними від інвестицій, синергія яких забезпечує економічну безпеку суб'єктів аграрного сектора України.

Проаналізовано яка структура і розміри інвестицій, яким чином вони впливають на інноваційне забезпечення економічної безпеки аграрного сектору. Запропоновано: шляхи підвищення інноваційно-інвестиційної привабливості в аграрному секторі, напрями державної підтримки та методичні аспекти зміцнення економічної безпеки починаючи від підприємств та аграрного сектору України в цілому.

***Ключові слова:** інвестиції; інновації; економічна безпека; забезпечення; діяльність підприємств; аграрний сектор.*

Вступ. Інноваційно-інвестиційне забезпечення економічної безпеки розвитку діяльності підприємств та аграрного сектору України як і інших країн, відбувається на основі законів, стратегії розвитку, меморандумів з банківськими установами, постанов КМУ про механізми та напрями державної підтримки.

Державна політика передбачає реалізацію заходів у таких напрямках: рослинництво, тваринництво, органічне виробництво, безпечність та якість продукції, фермерство та кооперація, розвиток сільських територій, фінансова політика, регуляторна політика, технічне регулювання, земельна реформа, адміністративні послуги та інші.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Важливість та необхідність проведення досліджень щодо оцінки інноваційно-інвестиційного забезпечення економічної безпеки підприємств та в цілому аграрного сектору полягає в оптимізації інвестицій і її похідної інновацій, розрахунках ключових показників, державному регулюванні забезпечення економічної безпеки в Україні. Дослідження напрямів забезпечення економічної безпеки в країні проводили: О. В. Баженова, З.С. Варналій, С.В. Васильчак, Т.Г. Васильців, В.М. Геєць, М.І. Зубко, С.М. Ільяшенко, Н.Л. Корженівська, Н.Г. Пігуль, І.І. Мазур, К. Мьордок, О.М. Ляшенко, Г. О. Харламова, Р. Ходжеттс, С.М. Шкарлет та ін.

Не зважаючи на високий науковий рівень та детальність проведених наукових досліджень вітчизняними та зарубіжними вченими у даній проблематиці, відзначаємо наявність значної кількості проблем щодо необхідності удосконалення оцінки інноваційно-інвестиційного забезпечення та підвищення ефективності функціонування системи економічної безпеки підприємств і в цілому аграрного сектору в Україні. Усе це обумовило вибір теми, мети наших досліджень. Інвестиційно-інноваційне забезпечення безпеки аграрного сектора в Україні передбачає інвестиції в різні активи підприємств і залучення інноваційних технологій, як наслідок оновлення основних засобів, обладнання, машини та устаткування, технології виробництва. Інновації та нові технології є похідними від інвестицій, синергія яких забезпечує економічну безпеку економічних агентів галузі.

Мета. Метою досліджень є теоретико-методичне обґрунтування підходів щодо оптимізації інвестицій і її похідної інновацій, розрахунках ключових показників, державному регулюванні забезпечення економічної безпеки в національній економіці та розробка науково-практичних рекомендацій для їх реалізації в Україні.

Методологія дослідження. Теоретичною основою дослідження були положення сучасної економічної теорії з питань оцінки інноваційно-інвестиційного забезпечення управління підприємствами, а методологічною базою – системний аналіз. У роботі метод аналітичних порівнянь дав можливість дослідити, узагальнити та доповнити досвід оцінки інноваційно-інвестиційного забезпечення економічної безпеки аграрного сектора України.

Економіко-математичні, абстрактно-логічні способи та прийоми допомогли виявити тенденції та напрями побудови систем забезпечення, вдосконалити їх впровадження та функціонування. Інформаційною базою дослідження є державні стандарти, законодавчі та нормативні акти України, які визначають порядок діяльності аграрного сектору та підприємств та їх забезпечення.

Крім того, використовувалися погляди вітчизняних та зарубіжних вчених-економістів і практичний досвід з питань організації інноваційної, інвестиційної діяльності, економічної безпеки на макро і мікрорівні економіки.

Результати дослідження. В науковій літературі індикаторами економічної безпеки аграрного сектору України визначаються зокрема «обсяги інвестицій в аграрний сектор, у тому числі іноземних, рівня державної підтримки аграрних товаровиробників», а інвестиційна та інноваційна безпека є складовими економічної безпеки галузі [1, 2].

Зв'язок між інвестиційно-інноваційним забезпеченням та економічною безпекою аграрного сектору можна оцінити на основі динаміки індикаторів обсягів капітальних інвестицій, прямих іноземних інвестицій (або індексів) та такими показниками розвитку сільського господарства: індекси продукції сільського господарства, продуктивність праці аграрного сектору, обсяги доданої вартості аграрного сектору, рентабельність сільськогосподарських підприємств. Ці відносні показники найбільш точно відображатимуть рівень економічної безпеки аграрного сектору.

Капітальні інвестиції є основою інноваційного розвитку. при цьому між прямими іноземними інвестиціями та капітальними інвестиціями існує прямий зв'язок: при збільшенні іноземних інвестицій відбувається підвищення рівня доступу до капіталу та ріст капітальних інвестицій. Основний результат – забезпечення росту продуктивності через науково-дослідну діяльність, ноу-хау та інновації.

Інвестиції в аграрний сектор резидентів та нерезидентів (іноземні інвестиції) суттєво відрізняються. Динаміка капітальних інвестицій за видами економічної діяльності за 2010-2019 роки свідчить про пряму залежність між вкладенням в галузь та економічним ростом. Відтак, середній річний темп росту капітальних інвестицій в

аграрний сектор становив 18,25% за 2010-2019 роки, зокрема найбільші темпи росту спостерігалися у 2011 році (48,84%), 2015-2017 роках (60,43%, 67,42% та 27,25%).

Структура капітальних інвестицій за видами активів за 2010-2019 роки, свідчить про низький рівень вкладень в аграрну галузь, зокрема частка інвестицій в машини, обладнання та інвентар становила 32% у 2019 році, в землю – 0,36% у 2019 році (0,65% у 2010 році), в довгострокові біологічні активи рослинництва та тваринництва – 0,96% у 2019 році (1,00% у 2010 році).

Динаміка капітальних інвестицій з врахуванням інфляції скорочується з цілком об'єктивних причин: левова частка робіт виконана за рахунок розвитку інфраструктури та вкладень в активи аграрними холдингами, налагоджені технологічні процеси, відбулося масштабне оновлення парку сільгосптехніки (наприклад, великі агрохолдинги здебільшого перейшли на використання провідних марок західної техніки).

У 2018 року на гривню капітальних інвестицій у виробництво харчових продуктів та напоїв припадало 2,81 грн вкладень в сільське господарство. Для порівняння: цей показник у 2009 році становив 1 грн., в 2012 – 1,4 грн., в 2015 – 2,16 грн., в 2017 – 2,35 грн.

В умовах підвищених політико-економічних ризиків вітчизняні інвестори віддають перевагу короткостроковим інвестиціям: вкладення у вирощування кукурудзи, що дає змогу отримати за підсумками сезону 10-15% чистого прибутку. В результаті в аграрний сектор України в розрахунку на 1 грн. капітальних інвестицій в останні 2015-2019 роки припадає 2,64 грн. інвестицій в оборотні кошти.

Рис. 1. Динаміка рентабельності виробництва продукції сільського господарства в підприємствах аграрного сектора України, %

Джерело: [5]

Відсоткові ставки за банківськими кредитами вище рентабельності витрат в більшості інвестиційних проектів в аграрному секторі (рис.1). У 2010 році вартість довгострокових кредитів для суб'єктів господарювання у національній валюті складала 17% річних, в іноземній валюті – 12,6% річних; у 2019 році – 19,9% та 7,4% відповідно [3].

Станом на кінець жовтня 2020 року було видано банківські кредити на суму 64707 млн. грн. (8,76% від усього обсягу кредитування) для аграрних підприємств, зокрема до 1 року – 32 312 млн. грн. (8,46%), від 1 до 5 років – 29 622 млн. грн. (12,41%); більше 5 років – 2773 млн. грн. (2,35%). При цьому в частка кредитів в національній валюті складала 70,11%, в іноземній – 28,98% [3].

Українські банки не є джерелом інвестиційного капіталу для АПК, не зважаючи на достатню капіталізацію банків. Це зумовлено слабким захистом прав кредиторів та значними юридичними ризиками [4].

При цьому, основними суб'єктами капітальних інвестицій виступають крупні підприємства та агро холдинги. Для прикладу, частка незавершених капітальних інвестицій ПАТ «МХП» в капітальних інвестиціях України у 2011 році становила 15,46%, у 2012 році – 16,92%, у 2013 році – 7,59%, у 2014 році – 2,84%, у 2015 році – 5,18%, у 2016 році – 2,8%, у 2017 році – 4,44% [6].

Основна мета капітальних інвестицій аграрних підприємств – нарощування експортного потенціалу та вихід на зовнішні ринку збуту. Це забезпечило зростання частки прибутковості підприємств аграрного сектору з 2016 року. Для прикладу, у 2010 році рівень рентабельності (збитковості) операційної діяльності підприємств галузі склав 22,9%, у 2011 році – 23,2%, у 2012 році – 21,7%, у 2013 році – 11,3%, у 2014 році – 20,6%, у 2015 році – 41,7%, у 2016 році – 32,4%, у 2017 році – 22,4%, у 2018 році – 18,3%, у 2019 році – 19,2% (Рис. 4.2). Внутрішній ринок характеризується наявністю потенціалу до зросту, зокрема виробництва та споживання м'яса, фруктів та риби [4].

Індекс капітальних інвестицій у сільське, лісове та рибне господарство у 2011-2019 роках в середньому становив 115,39%, зокрема досягаючи пікових значень у 2011 році (135,4%), 2015 році (127,15), 2016 році (149,5%), 2017 році (130,7%) [7]. Це означає залежність аграрного сектору від зовнішніх шоків та коливань на зовнішніх ринках, зокрема валютних коливань. Для прикладу, попит на зовнішніх ринках на сировину аграрного сектору та відповідно обсяги експорту сировини галузі зростали найбільшими темпами у 2010-2011 роках (1,13% та 1,067% відповідно) та 2015-2017 роках (1,75%, 2,11% та 2,05% відповідно) [8]. Залежність між капітальними інвестиціями та розвитком аграрного сектору нелінійна. Необхідно відмітити, що прямі іноземні інвестиції в Україну в аграрний сектор за 2010-2019 роки в середньому скорочувалися на 2,08% щороку. При цьому частка іноземних інвестицій аграрного сектору становила у 2010 році 1,72%, у 2019 році – 1,37% (середня частка за 2010-2019 роки 1,59%), тому структурні зрушення в розвитку аграрного сектору відсутні, рівень інноваційного забезпечення низький. Це, пояснюється сировинною структурою економіки України, суттєвою часткою оптової торгівлі в економіці, що не стимулює приватний сектор та інвесторів вкладати кошти в аграрну інфраструктуру, активи підприємств сільського господарства.

Особливість аграрного сектору України полягає у тому, що головними інвесторами галузі є українські компанії – агро виробники, а інвестиції характеризуються різновекторною динамікою, надходять у відносно невеликих обсягах і спрямовані зазвичай або в переробку сільськогосподарської продукції, або в фінансовий сектор (наприклад, лізинг агротехніки). В основне агровиробництво здійснюють вкладення українські компанії, використовуючи різні форми фінансування активів (позиковий та власний капітал). Бурхливе зростання інвестицій в галузь припало на 2013-2015 роки через пріоритетність галузь як драйверу економічного росту.

Практика доводить швидку окупність інвестицій в аграрний сектор (в середньому за 3,4 роки, а в рослинництві, в сегменті таких культур, як соняшник, соя або кукурудза, окупність становить 1,5 роки) [9]. Бюджетні витрати на підтримку агровиробників скорочуються. В умовах нестабільності аграрні компанії перенаправляють інвестиції в приріст оборотних активів, які з однієї сторони забезпечують швидку окупність з іншої, - звужують перспективи стратегічного розвитку. Через підвищений рівень ризиків великі агрохолдинги виводять інвестиційні ресурси в більш безпечні для їх капіталу зони.

У структурі прямих інвестицій переважають вкладення в акції, частки в капіталі, паї на рис. 2, тоді як облигації та подібні боргові інструменти не набули широкого поширення.

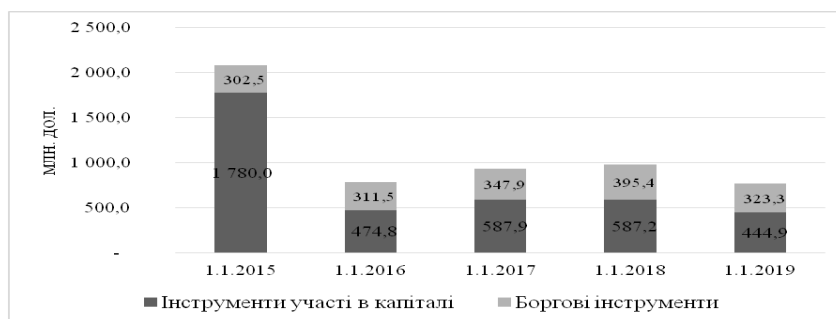

Рис. 2. Динаміка прямих іноземних інвестицій за інструментами в аграрний сектор, млн. грн.

Джерело: [10]

Підприємства України залучають кошти міжнародних організацій для розвитку діяльності, зокрема єврооблігації. Як зазначає Гуторов А. О., інвестиційні ресурси залучаються «через емісію єврооблігацій, отримання кредитів від міжнародних фінансових і банківських інституцій, а також цільове фінансування за участі експортних кредитних агентств» [11].

Для прикладу, Нібулон співпрацює з міжнародними фінансовими установами, такими як Світовий банк, МБРР, ЄБРР, ЄІБ, ІFC за програмами розвитку експорту та енергозберігаючих проєктів, у рамках яких виділяються кошти на удосконалення логістики в Україні, що є свідченням високої ділової репутації компанії [12], банківськими установами Нідерландів, Швейцарії, Франції, Великобританії, України.

У 2015 році підприємство залучило синдигований кредит в обсязі 130 млн. дол. для реалізації інвестиційних проєктів розвитку експорту, інфраструктури та логістики. Подібний механізм залучення інвестицій агро холдинг «Миронівський Хлібопродукт», що передбачає інвестиції в розширення виробництва, єврооблігації (для прикладу, 750 млн. дол. єврооблігацій від міжнародних фінансових організацій у 2013 році; 500 млн. дол. єврооблігацій у 2017 році; 550 млн. дол. єврооблігацій у 2018 році; 350 млн. євро у 2019 році).

Додаткове джерело фінансування МХП – розміщення акцій вільного обігу та глобальних депозитарних розписок. Це означає, що аграрні компанії суттєво залежать від коливань валютних курсів.

Підприємства забезпечують залучення інвестицій в аграрний сектор через фінансування активів (матеріальних та нематеріальних) таблиця 1, інвестиційні програми з метою збільшення обсягів експорту сільськогосподарської продукції. Для прикладу, ТОВ «СП Нібулон» інвестувало 450 млн. грн. в будівництво перевантажувального терміналу в 2015 році.

Інвестиційні проєкти є формою здійснення вкладень в аграрний сектор. Для прикладу, у першому півріччі 2016 року в олійному ринку України був реалізований досить значний проєкт – міжнародна компанія Bunge Ukraine вклала 180 млн. дол. у будівництво та ввела в експлуатацію в Миколаївському морському порту другий великий виробничо-вантажний комплекс [13].

Таблиця 1. Капітальні інвестиції в активи аграрного сектору, 2016 рік

№	Інвестор	Активи	Сума, млн. дол.
1	Bunge	Виробничо-перевантажувальний термінал комплекс в Миколаївському порту	180
2	Cargill	Зерновий термінал в порту «Південний»	100
3	IFC	Активи «Кернел»	95
4	Cofco	Зерновий термінал в Миколаївському порту	75
5	Risoil S. A.	Зерновий термінал в Чорноморському порту	70
6	Фонд NCH	Активи «Агропросперис»	36
7	IFC	Активи «Астарта»	25
8	ЄБРР	Активи «Українські аграрні інвестиції»	20
9	ЄБРР	Активи «Індустріальна молочна компанія»	20
10	ЄБРР	Активи «Астарта»	20
11	ED&Man Ukraine	Цукровий завод в Миколаївській області	10
12	IFC	Agrofusion	10
	Всього:	-	661

Джерело:[13]

До його складу увійшли масляний термінал і один з найбільших заводів з виробництва соняшникової олії.

Інший приклад – реалізація інвестиційного проекту з будівництва маслоекстраційного заводу компанії Allseeds поблизу порту «Південний» Одеської області. До 2020 року компанія Allseeds планує збільшити потужність переробки на підприємстві в чотири рази. Обсяги інвестицій в цей завод склали 200 млн. дол., а плановий обсяг залучених коштів – 400 млн. дол.

Закон України «Про режим іноземного інвестування» [14] є головним нормативно-правовим актом регулювання іноземного інвестування, що надає іноземним інвесторам рівні умови для діяльності поряд з вітчизняними інвесторами. Згідно Закону, іноземні інвестиції можуть здійснюватися в будь-яких формах, які не заборонені законами України.

Так, існують певні обмеження на рахунок землі, надр та інших природних ресурсів. Вкладаючи кошти в український агробізнес, крім нарощування внутрішньо-економічних темпів (створюючи тисячі нових робочих місць), зарубіжні інвестори збільшують експортні можливості сільського господарства та харчової промисловості. Так, підприємства, створені за рахунок коштів іноземних інвесторів, в дуже стислі терміни експортують за кордон до 40-50% продукції.

Основним напрямком інвестицій в АПК України є формування земельного банку. Так, іноземні інвестори зацікавлені в придбанні прав на орендовані земельні паї для розвитку землеробства. Неможливість приватизації землі стримує іноземні інвестиції в аграрний сектор України через високий рівень ризику: неможливість точного передбачення ситуації відносно орендованого земельного банку, де розміщені виробничі потужності.

При цьому, в Україні функціонують іноземні компанії через механізм використання земельних паїв в оренді для виробництва продукції (400-500 тис. га і більше), їх обслуговування, вирощування соняшнику, ріпи, сої тощо. До таких відносяться, наприклад, американський агрохолдинг New Century Holding (NCH), «Українські аграрні інвестиції» від інвестиційної компанії «Ренесанс груп» та інші.

Іноземні інвестори та власники компаній, які були створені за великої участі іноземного капіталу, найбільшою перепоною для активізації бізнесу та збільшення інвестицій в український АПК називають корупцію на всіх рівнях влади. Україна

вважається інвестиційно-привабливою в контексті залучення інвестицій в агробізнес, навіть в умовах ведення військового конфлікту.

Іноземні інвестори здійснюють вкладення в різні сегменти ринку АПК: виробництво соняшникової олії, вирощування соняшнику, ріпи, зерна тощо.

Проте додатковими стримуючими чинниками прямих інвестицій є проблематика приватизації державних підприємств в сфері АПК; земельна реформа; судова реформа; не системність процесів оренди, придбання, продажу землі; нераціональна структура виробництва; інтенсивні технології, монокультуризація землеробства; проблеми у формуванні внутрішнього ринку аграрної продукції; ризики в адміністративному регулюванні цін на продукцію; експортні обмеження.

Несприятлива інвестиційна ситуація в аграрному секторі економіки збережеться. Скорочення інвестицій в галузь негативно впливатиме на продовольчу безпеку та валютні надходження. Очікуваний річний обсяг капітальних інвестицій в сільське господарство в січні-грудні 2020 року становитиме близько 36 млрд. грн., що у порівнянні з 2019 роком менше на 14-15 млрд. грн. Інвестиції в довгострокові біологічні активи рослинництва і тваринництва зростають: за січень – вересень 2020 показник становив майже 3 млрд. грн. Тому інвестиційне забезпечення аграрного сектору перебуває в кризовому стані.

Інвестиційна криза в аграрному секторі економіки України відбувається на тлі загального спаду капітальних інвестицій в економіку, обсяги яких в січні-вересні 2020 року склали 268 млрд. грн. або 64,6% до відповідного показника 2019 р. При цьому, рівні індексів капітальних інвестицій в секторі за другий та третій квартали 2020 року суттєво не змінювалася. Це означає досягнення найнижчого рівня спаду інвестицій.

Порівняно глибокий інвестиційний спад в аграрному секторі зумовлений низкою факторів, пов'язаних, зокрема, з недостатньо виваженими змінами в секторальному управлінні, несприятливими за природно-кліматичних умов теплими періодами року, пандемією COVID-19, посиленням інших інвестиційних ризиків і ризиків збереження капіталу, відмовою аграрних інвесторів від реалізації своїх інвестиційних проєктів в зв'язку з очікуваннями покупки земельних ділянок сільськогосподарського призначення, погіршенням фінансового стану держави, припиненням діяльності значної кількості суб'єктів малого бізнесу, уповільненням інвестиційної діяльності в секторах економіки, пов'язаних із сільським, лісовим, рибним господарствами і переробкою, а також з іншими факторами. Такий спад в перспективі негативно позначиться на темпах розвитку аграрної економіки, економічної безпеки держави, на валютних і бюджетних надходженнях.

Тому доцільно здійснювати такі заходи активізації інвестиційної діяльності в аграрному секторі економіки:

1. Використання досвіду країн Організації економічного співробітництва і розвитку з метою розробки та реалізації аграрної політики, механізмів та інструментів активізації інвестицій для росту галузі.

2. Скорочення рівня інвестиційних ризиків аграрних підприємств.

3. Протидія аграрному рейдерству та здійсненню вкладень в захоплення земель сільськогосподарського призначення.

4. Формування передумов для масштабного розвитку малого підприємництва, кооперативних інтеграційних формувань, зокрема з метою підтримки та реалізації інвестиційних проєктів.

5. Здійснення реальних заходів щодо забезпечення пріоритетності інвестиційного розвитку аграрного сектору економіки.

Висновки і перспективи. Таким чином, аналіз інвестиційно-інноваційного забезпечення економічної безпеки аграрного сектору свідчить про такі особливості стану

інвестиційної привабливості та потенціалу розвитку інновацій: потенціал розробки механізмів стимулювання розвитку кооперативів та малого підприємництва; вирішення земельних питань для залучення прямих іноземних інвестицій через правові механізми; захист прав кредиторів через прийняття нормативно-правових актів та інтеграцію технологій для можливості ідентифікації власників земельних ресурсів, де розміщені виробничі потужності аграрних підприємств; формування механізмів державної підтримки підприємств, наприклад зменшення ставки ПДВ та впровадження інновацій в розвиток технологічних процесів аграрних підприємств.

Механізм впровадження інноваційних технологій в аграрне виробництво в умовах несприятливого інвестиційного середовища в Україні. Механізм передбачає інтеграцію державних інструментів підтримки та регулювання галузі та реалізацію державних та регіональних програм за рахунок коштів державного та місцевих бюджетів.

Державну політику формування сприятливого інвестиційного середовища необхідно будувати на основі досвіду забезпечення економічної безпеки аграрного сектору країн Східної Європи: Польщі, Угорщини, Румунії, Словачії та Сербії.

Державна політика повинна враховувати сільськогосподарську політику ЄС, розвиток конкуренції аграрного ринку через структурні зрушення галузі.

В роботі визначено найбільш ефективні інструменти державної підтримки: інвестиції в підприємства галузі, звільнення від оподаткування та програми дострокового виходу на пенсію. Інвестиції в агрохолдинги при одночасній реалізації земельної реформи стимулюватимуть прями іноземні інвестиції, адже великі об'єкти галузі є привабливими для іноземних інвесторів.

Доведено, що субсидування та прямі платежі аграрним підприємствам є мало ефективні для забезпечення інноваційного розвитку через спрямування їх на операційні поточні витрати суб'єктів господарювання. Субсидування процентних ставок з метою інтеграції інновацій доцільно активно впровадити в практику фінансування аграрних підприємств.

Державна політика в Україні має бути спрямована на реалізацію різних заходів в межах програм розвитку сільських територій, що є більш важливими інструментами підтримки інвестицій, ніж субсидування процентних ставок, дотації або прямі платежі.

Пропонуємо взаємодію з банками для формування сприятливих фінансово-кредитних умов функціонування аграрного сектора; підтримка розвитку тваринництва через механізм та напрями надання підтримки розвитку тваринництва та переробки сільськогосподарської продукції; підтримка розвитку садівництва через механізм і напрями надання підтримки розвитку садівництва, виноградарства та хмелярства; компенсація с/г техніки; підтримка фермерства; фінансові інструменти через компенсаційні виплати за фактично сплачені уповноваженому банку відсотки за користування кредитами.

Список використаних джерел

1. Криленко В. І. Фінансові індикатори економічної безпеки аграрного сектору. *Актуальні проблеми економіки*. 2016. № 7. С. 110-122.
2. Жураківський Є. С. Концептуальні засади забезпечення економічної безпеки аграрної галузі в умовах інституційних трансформацій. *Агросвіт*. 2015. № 12. С. 63–70.
3. НБУ. Вартість кредитів за даними статистичної звітності банків України (без урахування овердрафту). Retrieved from: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/sector-financial/data-sector-financial> (дата звернення: 01.10.2020).
4. У Національному банку відбулася зустріч з керівниками підприємств аграрного сектору. Retrieved from: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/u-natsionalnomu-banku-vidbulasya-zustrich-z-kerivnikami-pidpriyemstv-agrarnogo-sektoru> (дата звернення: 01.10.2020).

5. Рівень рентабельності виробництва продукції сільського господарства в сільськогосподарських підприємствах. Retrieved from: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2020/sg/trv/arh/trv_u.html (дата звернення: 01.10.2020).
6. Агентство з розвитку інфраструктури фондового ринку України. Консолідована річна фінансова звітність емітента. Retrieved from: <https://smida.gov.ua/db/emitent/report/year/show/121323> (дата звернення: 01.10.2020).
7. Індекси капітальних інвестицій за видами економічної діяльності. Retrieved from: <http://www.ukrstat.gov.ua> (дата звернення: 01.10.2020).
8. World Bank. Agricultural raw materials exports (% of merchandise exports). Retrieved from: <https://data.worldbank.org/indicator/TX.VAL.AGRI.ZS.UN> (дата звернення: 30.09.2020).
9. Чем хороша и чем плоха Украина для аграрных инвестиций. Retrieved from: <https://inventure.com.ua/analytics/articles/chem-horosha-i-chem-ploha-ukraina-dlya-agrarnyh-investicij> (дата звернення: 30.09.2020).
10. Операції за інструментами прямих інвестицій за регіонами, країнами світу та видами економічної діяльності. Retrieved from: https://bank.gov.ua/files/ES/FDI_Lf_u.xlsx
11. Гуторов А.О. Інвестиційне забезпечення корпоратизації капіталу в аграрному секторі економіки (аналітичний огляд). Київ : ННЦ «ІАЕ», 2019. 64 с.
12. Фінансова діяльність. Retrieved from: <https://www.nibulon.com/data/investiciina-diyalnist/dlya-investoriv/finansova-diyalnist.html>.
13. ТОП-12 зарубєжних інвестицій в український агробізнес. URL: <http://agroportal.ua/news/novosti-kompanii/top12-zarubezhnykh-investitsii-v-ukrainskii-agrobiznes/> (дата звернення: 30.09.2020).
14. Жадько К.С. Організація виробничої та маркетингової діяльності малого і середнього бізнесу : монографія / за наук. ред. д.е.н., професора, академіка АЕНУ К. С. Жадька. Дніпро: УМСФ, 2019. 224 с.
15. Про режим іноземного інвестування. Відомості Верховної Ради України (ВВР). 1996. № 19. ст. 80. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/93/96-вр#Text> (дата звернення: 30.09.2020).
16. Poprozman N. Fundamentals of information support of agricultural entrepreneurship. *Ekonomika APK*. 2016. Vol. 9. Pp. 62-67.
- 17.

*Дата надходження статті до редакції: 17.10.2020
1 рецензування 02.12.2020 Прийняття в друк: 05.12.2020*

Zhadko K.S.¹

Ph.D., Professor

E-mail : kafedrep@gmail.com

Nosova T.I.¹

Ph.D., Associate Professor

E-mail : kafedrep@gmail.com

¹*Department of Entrepreneurship and Enterprise Economics
University of Customs and Finance
Dnipro, Ukraine*

ASSESSMENT OF INNOVATION AND INVESTMENT SUPPORT SECURITY OF ENTERPRISES AND AGRARIAN SECTOR OF UKRAINE

Abstract

The article considers the assessment of investment support and as a derivative of innovative ensuring economic security both at the micro level – enterprises and at the macro level – of the agricultural sector as an industry of the Ukrainian economy.

The assessment of investment and innovation support for the economic security of the agricultural sector in Ukraine involves the analysis of investment indicators in the areas of activity and resources of enterprises and the attraction of innovative technologies. As a result of investments in updating fixed assets, equipment, machinery and equipment, production technologies. Innovations and new technologies are derived from investments, the synergy of which ensures the economic security of the subjects of the agricultural sector of Ukraine.

The structure and size of investments are analyzed, how they affect the innovative provision of economic security of the agricultural sector. It is proposed: ways to increase innovation and investment attractiveness in the agricultural sector, directions of state support and methodical aspects of strengthening economic security starting from enterprises and the agricultural sector of Ukraine as a whole.

Keywords: investment; innovation; economic security; provision; activities of enterprises; agricultural sector.

References

1. Krylenko, V. I. (2016). Finansovi indykatory ekonomichnoi bezpeky ahrarnoho sektoru. *Aktual'ni problemy ekonomiky*, 7, 110-122. [in Ukrainian].
2. Zhurakivs'kyj, Ye. S. (2015). Kontseptual'ni zasady zabezpechennia ekonomichnoi bezpeky ahrarnoi haluzi v umovakh instytutstijnykh transformatsij. *Ahrosvit*, 12, 63–70. [in Ukrainian].
3. NBU (2020). Vartist' kredytiv za danymy statystychnoi zvitnosti bankiv Ukrainy (bez urakhuvannia overdraftu). Retrived from: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/sector-financial/data-sector-financial> [in Ukrainian].
4. U Natsional'nomu banku vidbulasia zustrich z kerivnykamy pidprijemstv ahrarnoho sektoru. (2020). Retrived from: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/u-natsionalnomu-banku-vidbulasya-zustrich-z-kerivnikami-pidpriemstv-agrarnogo-sektoru>). [in Ukrainian].
5. Riven' rentabel'nosti vyrobnytstva produktsii sil's'koho hospodarstva v sil's'kohospodars'kykh pidprijemstvakh (2020). Retrived from: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2020/sg/rrv/arrh_rrv_u.html). [in Ukrainian].
6. Ahentstvo z rozvytku infrastruktury fondovoho rynku Ukrainy (2020). Konsolidovana richna finansova zvitnist' emitenta. Retrived from: <https://smida.gov.ua/db/emitent/report/year/show/121323> [in Ukrainian].
7. Indeksy kapital'nykh investytsij za vydamy ekonomichnoi diial'nosti (2020). Retrived from: <http://www.ukrstat.gov.ua> [in Ukrainian].
8. World Bank (2019). Agricultural raw materials exports (% of merchandise exports). Retrived from: <https://data.worldbank.org/indicator/TX.VAL.AGRI.ZS.UN> [in English].
9. Chem khorosha y chem plokhya Ukrayna dlia ahrarnykh ynvestytsyj. Retrived from: <https://inventure.com.ua/analytics/articles/chem-horosha-i-chem-ploha-ukraina-dlya-agrarnyh-investicij> [in Ukrainian].
10. Operatsii za instrumentamy priamykh investytsij za rehionamy, krainamy svitu ta vydamy ekonomichnoi diial'nosti (2019). Retrived from: https://bank.gov.ua/files/ES/FDI_Lf_y.xlsx [in Ukrainian].
11. Hutorov, A.O. (2019). Investytsijne zabezpechennia korporatyzatsii kapitalu v ahrarnomu sektori ekonomiky [Analitichnyj ohliad]. Kyiv: NNTs «IAE».
12. Finansova diialnist (2020). Retrived from: <https://www.nibulon.com/data/investiciina-diyalnist/dlya-investoriv/finansova-diyalnist.html>. [in Ukrainian].
13. TOP-12 zarubezhnykh ynvestytsyj v ukraynskij ahrobyznes. (2019). Retrived from: <http://agroportal.ua/news/novosti-kompanii/top12-zarubezhnykh-investitsii-v-ukrainskii-agrobiznes/> [in Ukrainian].
14. Zhadko, K. (2019). Orhanizatsiia vyrobnychoi ta marketynhovo diial'nosti maloho i seredn'oho biznesu [Orhanizatsiia vyrobnychoi ta marketynhovo diial'nosti maloho i seredn'oho biznesu]. Dnipro: UMSF [in Ukrainian].
15. Pro rezhy inozemnoho investuvannia. The Verkhovna Rada of Ukraine. zakon.rada.gov.ua. Recieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/93/96-vr#Text> [in Ukrainian].
16. Poprozman N. (2016). Fundamentals of information support of agricultural entrepreneurship. *Ekonomika APK*, 9, 62–67.

Received: 10/17/2020
1st Revision: 12/02/2020 Accepted: 12/22/2020